

ΟΙ „ΚΟΥΡΔΟΙ“

Τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς καὶ τοῦ Σαββάτου ἡ «Νέα Σκηνὴ» σὲ ἑκτακτὴ φιλολογικὴ ἀπόλυση εἶχε συγκεντρώσει τὸν κόσμον τοῦ Θεάτρου. Ἐπαιξε γιὰ πρώτη φορὰ ἓνα ἀπὸ τὰ πέντε δράματα τοῦ ἀλυσμὸντου καὶ λιγδζῶου Γιάννη Καμπύση, τοῦ Κούρδου.

Τὸ τρίπρακτο αὐτὸ δράμα ἀπ' τὰ πρῶτα του, δὲν μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς πῶς εἶναι τὸ καλλίτερό του, μὰ ἔχει μερικές στιγμὲς ἀσύλληπτου ὄψους καὶ ἀνεκφραστῆς καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς εἶναι καὶ ἡ στιγμὴ ποῦ ὁ φτωχὸς Πέτρος βλέπει ὅλα του τὰ ὄνειρατα γκρεμιζόμενα στὸ χάος, χωρὶς ἐλπὶδα πραγματοποιήσεως· τοῦ ἀνείρου ἐκείνου χάριν τοῦ ὁποίου ἀγάπησε τὴ ζωὴ, ἀφῆσε τὴ μελέτη του καὶ ἀποράσισε νὰ πιῇ στὸ ποτήρι τῆς ζωῆς. Καὶ μεις ποῦ βλέπουμε τὴ ζωὴ καὶ τὴν τύχη τοῦ ἥρωα τοῦ δράματος· νὰ μοιάζῃ τόσο πολὺ μὲ τὴν τύχη τοῦ ποιητοῦ, αἰθανόμεθα διπλὴ συγκίνηση, διπλὸ πόνο. Τὸν πόνο γιὰ τὸ κλείσιμο καὶ τὸ θάνατο μιᾶς μεγαλοφυΐας, μιᾶς εὐγενικῆς καρδίης, τοῦ Πέτρου, ἀπ' τὴ φτώχεια, καὶ τὸ γράμισμα τοῦ ὀρχαίου παλατιοῦ τῆς εὐτυχίας του ἀπ' τοὺς ἐξευγενισμένους Κούρδους, — καὶ γιὰ τὴν τοιγικονία τῆς μοίρας ποῦ χαρίζει τόσο ζωὴ μ' ἀπλωτὸ χέρι σὲ τόσο ἀχρηστα ὑποκειμένα καὶ λυπήθηκε λίγη ἀκόμα στὸν δίσμοιρο Γιάννη Καμπύση.

Ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς καὶ ἡ σύμφωνα μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τέχνης ἐκφρασις αὐτῆς, εἶναι ἡ μισθικὴ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα καὶ σὲ τοῦτο καθῶς καὶ στ' ἄλλα δράματά του. Τρία δὲ περιστατικὰ ἐνόνει, ὅπως τὸ ἓνα συμπληρώσει τὸ ἄλλο, καὶ ἔτσι παρουσιάζεται ἡ ζωὴ μέσα σ' ἓνα μεγαλόπρεπο πλαίσιο πάλης, ἀνταγωνισμοῦ, φθῶν καὶ ἀτιμιῶν. Πέρνει πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸ γνωστο περιστατικὸ τῶν ἀρμενικῶν σφαγῶν καὶ φρικαλεοτήτων τῶν Κούρδων Ἐπειτα τὴν ἱστορίαν ἐνὸς ζευγαριοῦ τοῦ Ἀντζάνικαν καὶ τῆς Σόνιας, ποῦ κάθονται στὸ πάνον πάτωμα τοῦ σπητιοῦ τοῦ Πέτρου, καὶ οἱ ὁποιοὶ δὲ φαίνονται καθόλου στὴ σκηνή. Γιὰ τὴ λαθαίνου μέρους σ' αὐτὴν ἡ οἰκογένεια τοῦ Πέτρου, ἀποτελούμενη ἀπ' τὴν μάνα του καὶ τὴν ἀδερφή του Σμαράγδα, ὁ Βάσος. ἓνα πλουσιόπαιδο ἀξάδερφος τοῦ Πέτρου, καὶ μιὰ φιλενάδα τῆς Σμαράγδας, ἡ Ἀνέτα, ἓνα φτωχοκόριτσο. Ὁ χαρακτήρα τῆς μάνας δὲν ἔχει τίποτα τὸ παράξενο, ὅσο δυσκολία παρουσιάζουσε οἱ δύο χαρακτήρες τῶν κοριτσιῶν. Πρέπει νὰ προσέξῃ πολὺ κανεὶς γιὰ νὰ ἐνοήσῃ μερικές σκηνές, καθὼς τὴ στιγμὴ ποῦ ἡ Σμαράγδα χαιρετᾶται τὸν νέο ἀπ' τὸ παράθυρο, καὶ ἡ Ἀνέτα ὑποκρίνεται στὴ Σμαράγδα, καὶ ἕστερα ποῦ βρίζει τὸν Βάσο, καὶ ὅπως τὰ περιστατικὰ ποῦ εἴπαμε χρῆσιμῶν γιὰ νὰ συμπληρώσουν τὴν ἐκφραση τῆς ζωῆς, ἔτσι καὶ οἱ δύο αὐτοὶ χαρακτήρες, χρειάζονται γιὰ νὰ ἐξηγήσῃ ὁ ἓνας τὸ ἄλλο μὲ τὴν ἀντίθεσή τους.

Στὴν πρώτη πράξη ὁ θεατὴς βλέπει τὸν Πέτρο νὰ παλέβῃ γιὰ τὰ ὑψηλὰ ζητήματα τῆς ἀνθρωπότητος, γιὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Ἀλλὰ εἶναι φτωχός, καὶ ὁ φτωχός πρέπει νὰ δουλεύῃ γιὰ νὰ ζήσει, — δυστυχῶς γι' αὐτὸν, δὲν ἔχει τὸ βίος τοῦ ἀξάδερφου του, ποῦ ὅλη μέρα γυρίζει μὲ τὴν ἀμαξα. Ἀποσιωμένους δὲ στίς θεωρίας τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας λησμοναίει τὸ μέλλον

του καὶ παραμελεῖ τὴν οἰκογένειάν του, ἡ ὁποία διαμυρτῶρεται κ' ἔτσι κάθε μέραν ἔχουν γκρίνιες καὶ τσακώματα καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ παραφορᾶς πέφτει χάμου ἀναίσθητος. Ἡ μάνα του τότε μετανοεῖ καὶ ἀποφασίζει κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν γειτόνων ἀρμενίδων καὶ δὲν τοῦ ξαναμιλάει γιὰ δουλειὰ καὶ γιὰ μέλλον καὶ ἔτσι τὸν ἀφήνουνη σὺχο στὸ δρόμο του.

Ἄλλ' ὁ Πέτρος δὲν εἶνε κακὸς ἄνθρωπος, εἶνε μόνον ἀτυχής, μοιάζει σὰν τὴ πεταλοῦδα ποῦ θάμπῶνεται ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς, καὶ ἔτσι θάμπῶνόμενος ἀπὸ τὴ θεωρίαν εἶνε ἀνεπιτήδειος γιὰ δουλειὰ. Κινεῖ λοιπὸν τὴ λύπη στὴν Ἀνέτα, ἡ ὁποία λέει γλυκὰ λογάκια γι' αὐτὸν στὴν ἀδερφή του καὶ κατὰ σύμπτωση τὰ ἀκούει βγαίνοντας ἀπ' τὴν κάμαρά του κ' αὐτός. Ἐγκαίει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ τὴν Ἀνέτα, μεταβάλλεται δὲ σὲ πρακτικὸν ἄνθρωπο, ζητάει νὰ ἐργασθῇ καὶ νὰ νυμφεῖται τὴν Ἀνέτα. Ἡ μάνα του ποῦ εἶχε σχηματίσει καλὴν ἰδέαν γιὰ τὸ κορίτσι, καὶ ἡ ἀδερφή του, μιὰ ἀνοιχτόκαοδη καὶ γεμάτη ζωὴ κ:πέλα, ἀκούγουν μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση τὴ γνώμη του καὶ χαίρουνται. Ἀλλὰ ἔρχονται οἱ Κούρδοι, ὄχι οἱ Κούρδοι τῆς Ἀρμενίης μὲ τὰ γιαταγάνια καὶ τίς μπαγιονέτες, ἀλλ' οἱ ξευγενισμένοι Κούρδοι μὲ τὸ ἄνθος στὴν μπουτουγιέρα, οἱ λωποδύτες τῆς τιμῆς ἐκείνοι ποῦ δὲν κόβουν κεφάλια, ἀλλὰ φτερά, τὰ φτερά τῆς εὐτυχίας καὶ τῶν ὀνείρων. Ἦνα ἀπὸ αὐτούς εἶναι καὶ ὁ ἐξάδερφος τοῦ Βάσος ποῦ καταχράστηκε τὴν ἀδυναμία τῆς Ἀνέτας καὶ κρυμμένο μιὰ βραδυά, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς, τῆς ἐκλεψε τὴ τιμὴ τῆς.

Ὅταν δὲ ὁ Πέτρος βγαίνει τὰ χαράματα γιὰ νὰ συνοδέψῃ τοὺς Ἀρμενίδες φίλους του ποῦ φεύγαν, στὸν Πειραιᾶ, βλέπει νὰ βγαίνει ἐκείνη τὴν ὥρα καὶ ὁ ἐξάδελφος του ἀπὸ τὸ ἀπέναντι σπητι τῆς Ἀνέτας· τὸν κουνγκάει καὶ τὸν προφτάνει μὲς τὸ σπητι τοῦ, ποῦ τρύπωσε ἐκείνος γιὰ νὰ κρυφθῇ. Τὸν ἀρπάζει νὰ τὸν πνίξῃ, ἀλλ' ἐκείνος ὑπερασπίζεται μ' ἓνα πιστόλι. Ἐκείνη τὴν στιγμὴν ἔρχεται καὶ ἡ Ἀνέτα, κλαίοντας καὶ ζητώντας συγχώρηση γιὰ τὸ κακὸ ποῦ ἔπαθε χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ.

Ὅταν μένει μόνη ἡ οἰκογένεια τοῦ Πέτρου σκέπτεται τί θὰ γείνη καὶ ἀποφασίζουν ὁ Πέτρος νὰ ἀκολουθήσῃ τὴ γνώμη ποῦ θὰ τὸν συμβουλέψουν οἱ Ἀρμενίδες. Αὐτοί, τῶν ὁποίων τίς ἰδέες καὶ τύχες διγυέται στὴ μάνα του καὶ στὴν ἀδερφή του, μὲ τὴν πάλη γιὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ εὐδαιμονίαν τῶν ἀτόμων, ἐπὶ τέλους κινουὺν τὴν συμπάθεια τῆς οἰκογενείας τοῦ Πέτρου. Βγαίνει λοιπὸν αὐτός νὰ ξεπροβάλλῃ τοὺς Ἀρμενίδες καὶ ὁ θεατὴς ὁ ὁποῖος γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων τί γνώμη θὰ δώσουν, καταλαβαίνει ὅτι θὰ γυρίσῃ ὁ Πέτρος φέρνοντας στὸ μπράτσο του καὶ τὸ φτωχοκόριτσο ἐκεῖνο ποῦ ἀγάπησε καὶ ἀγκαίει ἀκόμα, τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπαρξὴν τοῦ ὁποίου ἐπῆρε ὁ Τζέν:λεμαν ἐκεῖνος Κούρδος τῶν αἰθουσῶν Σὶρ Βάσος.

Ἡ ἐκτέλεση ἐγινε μὲ πολλὴ ἐπιτυχία καὶ ὁ κόσμος καταχειροκράτησε καὶ τὸ ἔργο καὶ τοὺς ἡθοποιούς.